

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНОЇ МОДЕЛІ ОПОДАТКУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Оподаткування є одним з найбільш дієвих інструментів економічного регулювання, що забезпечує оперативний вплив держави на економічні процеси в країні з метою збалансування суспільних інтересів. Ефективний податковий механізм передбачає стимулювання підприємницької активності, формування сприятливого інвестиційного клімату, а також є передумовою економічного зростання економіки в цілому та окремих її галузей. Рациональна податкова політика є компромісом інтересів усіх учасників економічних відносин: державних структур (уряду), суб'єктів господарювання, представників місцевих громад (муніципалітетів) та домогосподарств (споживачів). Ключовим параметром сформованої на такій базі податкової системи є її стабільність. На жаль, в Україні поки не сформовано оптимальну податкову модель, яка б задовольняла усіх стейкхолдерів, свідченням цього є постійні зміни до Податкового кодексу України (ПКУ) з часу його запровадження (з 1.01.2011).

На сьогоднішній день дискусія щодо шляхів реформування податкової системи України перейшла у площину найважливіших концептуальних питань, обговорення яких, незалежно від того, яку концепцію в кінцевому підсумку буде прийнято, дає можливість сподіватися на зміну ставлення як професійної спільноти і політиків, так і суспільства у цілому до розробки майбутніх податкових реформ на засадах зваженості, наукової обґрунтованості, комплексного підходу.

У 2016 році для сільськогосподарських товаровиробників збережена спрощена система оподаткування. При цьому спрощений режим у більшості країн світу передбачений для дрібного та середнього бізнесу, а потужні корпорації, внаслідок диверсифікації виробництва та високого рівня забезпеченості основними засобами, отримують не тільки високі прибутки, а й надприбутки. В розвинутих країнах великі підприємства оподатковуються на загальних засадах, навіть за підвищеними ставками. Податковий механізм в сільському господарстві має антисоціальний вплив і неспроможний забезпечити сталий соціально-економічний розвиток села. Подальші диспропорції в сільськогосподарському виробництві та низький рівень життя сільського населення можуть стати серйозною загрозою подальшого розвитку сільського господарства.

Аграрний бізнес в Україні стає дедалі все більше вузькоспеціалізованим. Переважна більшість сільгоспідприємств (майже дві третини) займаються лише рослинництвом. Крім втрати багатопрофільності, поглиблення спеціалізації та концентрації аграрного виробництва, що в першу чергу позначається на сільськогосподарській зайнятості, аграрний бізнес за роки функціонування спеціальних режимів оподаткування суттєво розшарувався за розмірами. Із середини двохтисячних років прослідковується чітка тенденція до консолідації земельного банку в руках усе меншої кількості агрохолдингів, які переважно займаються рослинництвом, а також появи достатньо великої кількості одноосібників, які знаходяться переважно за межами податкового поля.

В структурі сільськогосподарського виробництва, його соціальної орієнтованості, землекористуванні – обґрунтовано ставлять питання адекватності податкових пільг, запроваджених ще для «багатофункціональних» колективних підприємств, новим економічним реаліям, що сформувались в аграрному секторі економіки України.

До числа проблемних питань у сфері оподаткування в аграрному секторі економіки можна віднести наступні:

- справедливості використання грошової оцінки землі як бази для оподаткування прямим податком (ЄП 4-ої групи) як для рослинницької так і для тваринницької

діяльності – враховуючи, що у рослинництві земля є основним засобом виробництва, а у тваринництві доходи все менше залежать від площ наявних земельних угідь;

- доцільність застосування однакового податкового інструментарію до агрохолдингів, які обробляють десятки, а іноді й сотні тисяч гектарів сільгоспугідь, й до малих та середніх господарств, у яких набагато вищий рівень виробничих витрат в розрахунку на гектар, а часто й набагато більші соціальні внески внаслідок більш збалансованої структури виробництва;

- ефективність застосування однакових податкових преференцій у вигляді режиму ПДВ-акумуляції як для рослинників, які створюють усе менше робочих місць на селі, так і для тваринників, які навпаки, досить часто є основним роботодавцем у сільській місцевості;

- спрямованість стимулюючого податкового механізму, який не стимулює до створення більшої кількості робочих місць та збільшення доданої вартості в агровиробництві, а навпаки, провокує перетворення вітчизняного агробізнесу в сировинний придаток.

Таким чином, питання реформування системи оподаткування сільгосппідприємств потребує застосування системного підходу і не може бути вирішене лише з точки зору фіскальних інтересів – в іншому випадку уряд може спровокувати значні обсяги тіньової економіки, що призведе до погіршення загальноекономічної ситуації в країні.